

Incubatoarele de afaceri – mediu favorabil pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii

Camelia MORARU

Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, Constanța
cami.moraru@yahoo.com

Alexandru RUSEI

Academia de Studii Economice, București
alexrusei@yahoo.com

Rezumat. *Cea mai mare problemă a multor întreprinderi mici și mijlocii (IMM) nu este ideea sau produsul furnizate de aceasta și nici clienții, ci necesitățile acestora. Prețurile foarte mari ale spațiilor de producție și de birouri sunt decisive pentru supraviețuirea unei mici afaceri. Incubatoarele de afaceri vin ca răspuns la nevoile întreprinderilor mici și mijlocii în etapele esențiale ale unei afaceri, precum inițiere și pătrundere pe piață. Un incubator urmărește să aibă un efect pozitiv asupra sănătății economice a unei zone, a unei comunități.*

Cuvinte-cheie: dezvoltare; eficiență; mediu de afaceri; rată de supraviețuire; incubator de afaceri.

Cod JEL: M13.

Coduri REL: 14D, 14K.

1. Conceptul și modele de incubatoare de afaceri

Prima definiție a incubatorului de afaceri a fost dată în cadrul workshop-ului „Best Practices in Incubator Infrastructure and Innovation Support” (Helsinki, 1998), potrivit căreia acesta este „un loc unde sunt concentrate pe un spațiu limitat firmele nou create. Obiectivul său este de a spori șansele de dezvoltare și rata de supraviețuire a acestor firme prin asigurarea unei clădiri modulare ce are în dotare utilitățile necesare (telefon, fax, calculatoare) și unde se oferă sprijin managerial și servicii de asistență. Principalul scop este dezvoltarea locală și crearea de locuri de muncă” (European Commission, 2002, Benchmarking of business incubators, Centre for Strategy and Evaluation Services).

O altă definiție este aceea conform căreia „incubatoarele de afaceri reprezintă un proces dinamic de dezvoltare a afacerilor. Acest termen acoperă o gamă largă de procese care ajută la scăderea ratei de eșec a companiilor aflate în faza inițială și accelerează dezvoltarea celor care au potențial de a deveni generatoare de locuri de muncă și de bunăstare. Incubatoarele oferă trei ingrediente principale pentru dezvoltarea unei afaceri de succes: un mediu antreprenorial și de formare, acces la mentori și investitori, vizibilitate pe piață” (Asociația Națională a Incubatoarelor de Afaceri, SUA).

Așadar, dezvoltarea unui mediu favorabil, sustenabil, sprijinul pentru ca aceste companii să se dezvolte și să devină competitive pe piață, reprezintă scopul esențial al unui incubator.

Conceptul de incubatoare de afaceri s-a dezvoltat de-a lungul timpului, acestea putând fi clasificate după o serie de criterii. După sursa de finanțare, există incubatoare finanțate de stat (ministere, universități de stat, centre de cercetare) și private (Camere de comerț, universități private, asociații). După modelul operațional, incubatoarele pot fi „Bricks and Mortar” sau virtuale. Primele pun la dispoziție facilități legate de infrastructură fizică, procesul de incubare având loc într-o clădire special amenajată. Cele virtuale, denumite și incubatoare „fără pereți”, nu pun la dispoziție un spațiu special amenajat (clădiri), iar serviciile furnizate sunt oferite prin Internet. Dacă analizăm incubatoarele după structura serviciilor furnizate, atunci acestea se împarte în cinci categorii. Incubatoarele tradiționale sunt cele care urmăresc dezvoltarea companiilor care pot înregistra o schimbare rapidă a tehnologiilor de producție (industriile textile, de încălțăminte). Incubatoarele tehnologice vin în sprijinul firmelor ale căror produse sau servicii au apărut în unor cercetări științifice (biotehnologii, informatică, electronică etc.). Incubatoare culturale sunt cele care sprijină activități culturale (muzică, sculptură, fotografia), cele sociale susțin activitățile ce provin din proiecte sociale. Incubatoarele pentru afaceri în

domeniul agriculturii sunt acelea care încurajează inovarea tehnologică în agricultură. Ținând cont de zona de amplasare, există incubatoare în zone urbane (situate în orașe și de obicei sunt incubatoare tehnologice, tradiționale), incubatoare în zone suburbane (amplasate în jurul orașelor) și incubatoare în zone rurale (a căror dezvoltare este strâns legată de centrele de producție agricolă).

Incubatoare „new economy” sunt ultimele tipuri de incubatoare care au apărut și au la bază accesul la mijloacele tehnologice moderne. Diferența dintre acestea și cele tradiționale constă în aceea că incubatoarele „new economy” țin seama de niște criterii stricte pentru acceptarea firmelor în incubator și au la baza cea mai înaltă tehnologie.

2. Incubatoarele de afaceri pe plan internațional

Charles Mancuso este cel care a pus bazele primului incubator de afaceri în Batavia, New York, în anul 1959, procesul de incubare transformându-se într-o industrie în anii '80.

În America de Nord, există peste 1.400 de incubatoare, repartizate astfel: în Statele Unite sunt 1.115 incubatoare, în Mexic 191, iar în Canada 120 de incubatoare. Cele mai multe incubatoare sunt entități nonprofit, fiind afiliate la universități. Aceste programe de incubare au susținut peste 27.000 de companii, creând astfel 100.000 de locuri de muncă, în anul 2007. Acestea pun în evidență obiectivele de care trebuie să țină cont antreprenorii în dezvoltarea unui afaceri: crearea de locuri de muncă, rentabilitate economică și transfer de tehnologie. În Brazilia (America Latină) există 400 de incubatoare de afaceri.

Tabelul 1

Număr incubatoare distribuite pe zone

Regiunea	Număr incubatoare
America de Nord	1.400
Brazilia	400
Asia de Sud Est	1500
Germania	400
Franța	250
Marea Britanie	300

Sursa: <http://www.nbia.org/>

În Asia de Sud-Est sunt 1.500 incubatoarelor de afaceri. China, una din țările în curs de dezvoltare, a pus bazele celui mai mare program de incubare. Cele mai multe incubatoarelor de afaceri din China au fost finanțate de guvern,

foarte rar fiind folosite fonduri private. În Japonia există un număr de 203 incubatoare de afaceri, din care o treime oferă servicii clasice.

În Uniunea Europeană, primele poziții, ținând cont de numărul de incubatoare existente, sunt ocupate de Germania, Franța și Marea Britanie. La sfârșitul anului 2006, conform statisticilor, în Germania numărul de incubatoare era de 400. Pe teritoriul Franței, se înregistrau un număr de 250 de incubatoare de afaceri, în anul 2009, iar în Marea Britanie numărul incubatoarelor de afaceri a atins pragul de 300, înglobând 12.000 de companii.

În tabelul de mai jos sunt prezentate performanțele incubatoarelor de afaceri în funcție de o serie de criterii.

Tabelul 2

Performanțele incubatoarelor la nivelul Uniunii Europene

Criterii	Anul 2006
Finanțare publică	48%
Spațiul incubatorului – m ²	5.400
Rata de ocupare	81%
Locuri de muncă create/incubator	48,7
Cheltuieli pentru locul de muncă	14.000 euro

Sursa: www.cses.co.uk/publications/BenchmarkingBusinessIncubators

Performanțele incubatoarelor de afaceri țin seama de o serie de criterii precum modalitatea de finanțare, spațiul incubatorului, rata de ocupare, numărul de locuri create de fiecare incubator, dar și de cheltuielile pentru locul de muncă.

Tabelul 3

Rata de supraviețuire a firmelor incubate

Țara/Regiunea	Rata de supraviețuire
SUA	85% continuă să funcționeze după 2 ani
Europa	89% continuă să funcționeze după 3 ani
Germania	90% continuă să funcționeze după 3 ani
Brazilia	80% continuă să funcționeze după 3 ani

Sursa: http://siteresources.worldbank.org/INFORMATIONANDCOMMUNICATIONANDTECHNOLOGIES/Resources/ChapterKhalil_Olafsen.pdf

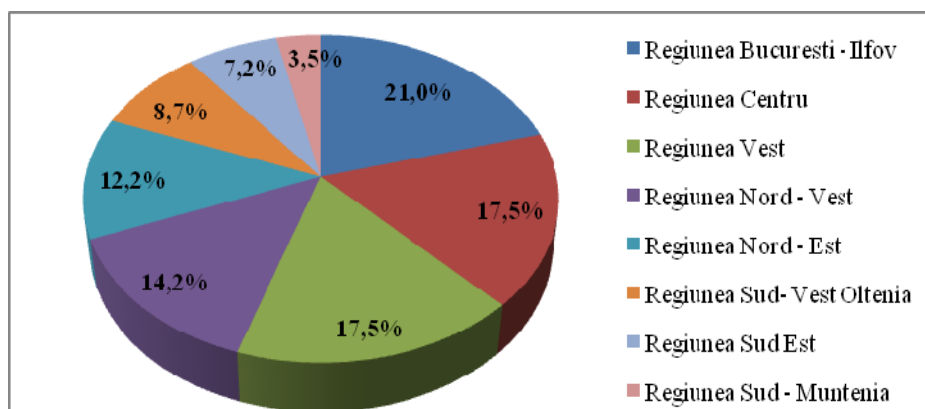
Obiectivul principal al acestor incubatoare îl reprezintă creșterea probabilității de supraviețuire, de succes, în primii ani critici. Statisticile arată că în Brazilia 80% din firmele incubate au supraviețuit după perioada de incubare, în timp ce în Germania, rata acestora este mai mare, atingând valoarea de 90%.

3. Incubatoarele de afaceri în România

În țara noastră, incubatoarele de afaceri și cele tehnologice au fost realizate folosind surse publice sau surse provenite de la organisme internaționale precum Comisia Europeană, Banca Mondială, Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare. Cele din urmă au fost obținute cu ajutorul unor programe destinate dezvoltării economice locale, a antreprenoriatului și a întreprinderilor mici și mijlocii.

Situația economică și legislativă a permis apariția incubatoarele de afaceri încă din anii '90, în anumite zone ale țării precum Sibiu și Brăila. Primul Centru Incubator Tehnologic și de Afaceri a fost creat în anul 1992, cu ajutorul Ministerului Cercetării și al Institutului de Cercetare și Proiectare pentru Tehnologia Construcțiilor de Mașini. În anii '90 au fost create 16 incubatoare, însă doar unul sau două au supraviețuit până în prezent.

În anul 2010, în România, numărul incubatoarele de afaceri era de aproximativ 60. Acestea își desfășoară activitatea în diverse domenii precum servicii de consultanță, IT, biotehnologii, biomateriale, transfer de know-how, cercetare științifică, servicii de transport. În graficul de mai jos, este prezentată ponderea incubatoarelor de afaceri existente în țara noastră pe regiuni de dezvoltare.

Sursa: prelucrare proprie.

Figura 1. Ponderea incubatoarelor de afaceri pe regiuni de dezvoltare, 2010

Cele mai multe incubatoare sunt amplasate în Regiunea București-Ilfov, iar alte 20 sunt localizate în Regiunea Centru și Regiunea Vest (câte 10 incubatoare în fiecare zonă). În urma unei analize a incubatoarelor de afaceri, distribuite pe cele opt regiuni de dezvoltare, se desprind următoarele aspecte:

- serviciile furnizate de către incubatoarele de afaceri sunt servicii de consultanță, de închiriere spații pentru birouri, servicii de pază și protecție, training, acces la utilități (electricitate, energie termică, apă, gaz), servicii de telecomunicații (telefon, fax, e-mail, internet), servicii administrative;
- incubatoarele amplasate în cele opt regiuni de dezvoltare au condus la crearea de 3.000 de locuri de muncă, cele mai multe înregistrându-se în regiunea Sud-Vest Oltenia și Centru;
- 1.130 de firme au fost găzduite de către cele aproximativ 60 de incubatoare de afaceri, acestea înregistrând o pondere semnificativă în regiunea Sud-Vest Oltenia;
- cea mai dezvoltată zonă este București-Ilfov, unde există 12 incubatoare de afaceri, în timp ce în regiunea Sud-Muntenia sunt amplasate doar două incubatoare de afaceri;
- durata de incubare este în medie de doi ani.

Administratorul de incubator este cel ce gestionează incubatorul și este ales în urma unei evaluări, ținându-se seama de o serie de criterii stabilite de către o comisie specializată. Acesta este, de obicei, o societate comercială sau o organizație nonguvernamentală.

Printre atribuțiile administratorului se regăsesc următoarele: răspunde de administrarea incubatorului tehnologic și de afaceri; asigură personalul necesar pentru prestarea serviciilor; dezvoltă activități de atragere a investițiilor; valorifică toate facilitățile legale în beneficiul incubatorilor; încheie contracte de prestare a serviciilor cu rezidenții incubatorului; reprezintă incubatorul în relațiile cu autoritățile administrației publice locale.

Astfel, pentru îndeplinirea sarcinilor mai sus menționate, un bun administrator trebuie să posede calități precum capacitate antreprenorială, de asumarea a riscului, a responsabilității, perseverență, lucru în echipă, dar și abilitatea de a gestiona și aplana conflictele.

4. Incubatorul de afaceri din Soroca – un model demn de urmat?

Incubatorul de afaceri din Soroca a fost implementat în cadrul Proiectului „Entranse 2 Your Business” de către o organizație tehnico-științifică din Norvegia (SINTEF), împreună cu Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii (ODIMM) din cadrul Ministerului Economiei al Republicii Moldova, dar și cu ajutorul autorităților locale din orașul Soroca.

Scopul principal al acestui proiect a reprezentat redresarea economiei din Moldova, urmărind astfel diminuarea sărăciei, crearea de noi locuri de muncă, dar și înfrânarea migrației forței de muncă prin încurajarea dezvoltării

întreprinderilor mici și mijlocii. Așadar, acest incubator urmărește să ofere antreprenorilor cu planuri de afaceri oportunitatea de a le realiza într-un mediu potrivit.

Inaugurat la finele anului 2009, incubatorul de afaceri din Soroca a găzduit 17 firme mici și mijlocii ce au creat 70 de noi locuri de muncă, specializate în: confecționarea hainelor, prelucrarea sticlei; producerea mobilei de sticlă, furajului granulat, ferestrelor; prestarea serviciilor juridice, de arhitectură, de contabilitate; organizare a evenimentelor și festivităților; oferire a serviciilor fotografice și de publicitate etc.

Cele 17 firme au fost alese ca urmare a unui concurs de planuri de afaceri (viabile) și pe întreaga durată de incubare, trei ani, vor beneficia de o serie de avantaje precum, spații de producere sau oficii la preț redus, suport financiar la achiziționarea echipamentului (50%), costuri de administrare reduse, dar și de asistență, din partea specialiștilor norvegieni și moldoveni, în dezvoltarea afacerii, în identificarea de piețe de desfacere. Spre exemplu, pentru închirierea spațiului: se achită 10% din prețul de piață pentru un an de activitate; 40% – pentru cel de-al doilea an de activitate și 80% – pentru cel de-al treilea an de activitate. De asemenea, firmele incubate, vor beneficia gratuit de Internet, încălzire, serviciile menajere în locurile comune, dar și de servicii de consultanță în marketing. Totodată, Consiliul municipal Soroca a oferit celor 17 companii, o clădire veche, cu o suprafață de 1.700 mp, care a beneficiat de reparații și a fost dotată cu echipamente industriale și de birou.

Firmele incubate au fost sfătuite ca pe parcursul perioadei de incubare, să profite de aceste avantaje, întrucât vor fi nevoite să își desfășoare, după încheierea ciclului de trei ani, activitatea antreprenorială în aceleași condiții cu celelalte companii din țară, dorința de a lansa un business nefiind suficientă pentru supraviețuire, cunoștințele și pregătirea adecvată fiind cele care stau la baza dezvoltării unei afaceri.

Se pare că modelul de incubator de afacere mixt, lansat acum aproape doi ani, a fost unul de succes, întrucât la câteva luni de la lansare unele firme incubate deja deveneau prospere, ca de exemplu fabrica de textile, Bevera Nord. Capacitățile de producție și volumele din ce în ce mai mari au impus extinderea suprafețelor de producție, astfel încât directorul întreprinderii a solicitat administrației incubatorului suplimentar două spații.

Inaugurarea incubatorului de afaceri din Soroca, a reprezentat o alegere oportună pentru mediul de afaceri din Moldova, stimulând astfel dezvoltarea antreprenoriatului către o economie competitivă și durabilă. Astfel, incubatorul ilustrează o colaborare perfectă între experții norvegieni și autoritățile moldovene, între administrația locală și mediul de afaceri extern.

5. Concluzii

Incubatoarele de afaceri au fost create pentru a sprijini ideile de afaceri viabile și pentru a ajuta întreprinzătorii că firmele lor să reușească să treacă de etapele critice din viața oricărei companii și să se dezvolte pe piață.

Incubatoarele pun la dispoziția firmelor incubate o serie de facilități, creând astfel un mediu favorabil, oportun dezvoltării lor, precum consultanță în elaborarea planurilor de afaceri, marketing, informații referitoare la managementul afacerii sau promovarea imaginii firmelor.

Ele reprezintă o importantă pârgie de lansare a inițiativelor antreprenoriale locale ce pot avea un impact semnificativ pentru economia unei țări și care pot conduce la crearea unui număr mare de locuri de muncă. Pentru că rețeaua de incubatoare să fie una solidă este necesară utilizarea eficientă a resurselor disponibile, deci să fie mobilizate către întreprinderile performanțe din punct de vedere economic, competitive, dar totodată să își continue activitatea și după ieșirea din incubator. Pentru extinderea rețele de incubatoare este necesară perfecționarea cadrului legislativ, verificarea atentă a firmelor incubate, încadrarea în limitele parametrilor de performanță și diversificarea domeniilor de activitate.

Bibliografie

- Chandra, Aruna, Fealey, T., „Business incubation in the United States, China and Brazil: a comparison of role of government, incubator funding and financial services”, Report, 2009
- Drucker, P. (2004). *Managementul viitorului*, Editura ASAB, București
- Găvrea, V. (2006). *Parcuri industriale, științifice și tehnologice. Incubatoare de afaceri. Rolul lor în dezvoltarea economică locală și regională*, teză doctorat, UBB Cluj
- Khalil, M., „Olafsen, Ellen, Enabling Innovative Entrepreneurship through Business Incubation”, *World Bank*, 2010
- Nicolescu, O., Isaic-Maniu, Al. (2006). *Carta Albă a IMM-urilor din România*, Editura Olimp, București
- Schwartz, M. (2008). *Incubator Age and Incubation Time. Determinants of Firm Survival after Graduation?*, Halle Institute for Economic Research
- *** Final Report - *Benchmarking of Business Incubation*, European Commission Enterprise Directorate-General, Centre of Strategy and Evaluation Services, 2002
- *** *Innovation and Entrepreneurship through Business Incubation*, 20th Global Summit of Business Incubation Associations, 2009
- *** *Ghid de înființare a unui incubator în România*, 2010